

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

323.1(439 Bp) (=94.35)

Szerző: *Simonffy Aladár*

Cím: *Törökvilág Magyarországon*

Hely

Idő

'1925'

Személy

Helvetsám

Forrás:

Szózat

Bp

1925. 2. 1.

(Köt. v. füz.)

Törökvilág Magyarországon

Az ál-török, aki inkább oroszul beszél — Az első valódi török — Az újpesti „bazár” — Az „iskolások”

Írta: Simonffy Aladár

A Corvin-mozgó előtt két kis mozgó cukorárus-bódé van, mindkettőnek pirosfezes, bőrkabátos ember a tulajdonosa. Ebből merészen azt a következtetést vontam, hogy turáni véreink, akik a szamárlás keserű napjait jöttek odaadón megédesíteni. Már régen gondolkoztam magamban: vajjon mit szólnak ezek a kicsit morcosan néző, feketehajú emberek, ha anyanyelvükön szólítom meg őket? Hisz végtére is, nincsenek Budapesten olyan sokan, akik törökül tudnának.

Egy este végre felt követte gondolataimat, s barátságos

— Aksamlaniniz hajr-olszun!-mal üdvözöltem egyiküket.

A válasz kicsit furcsán hangzott — végre is néhány nyögdecéslés után megtudtam, hogy én „törököt” fogtam, aki nem is török, hanem perzsa, s csak itt Budapesten (!) tanult meg egy kicsit a Próféta nyelven. Valahogyan azonban oroszra terelődött a szó — s íme, néhány száz kilométernyire Kemál és Lenin hazájától ez a nyelv volt közöttünk a megértés alapja.

Adóellenőrnek néz a török

Első kudarcom nem relettett vissza, s másnap a másiknál próbáltam szerencsét. Itt is csalódás ért — bár más irányból. Ugyanis a csodálkozás legminimálisabb jelét sem tükrözték vonásai, mintha az lenne a világ legtermészetesebb dolga, hogy őt itt Budapesten valaki törökül szólítsa meg. Közléseiben azonban már nagyon óvatossáknak bizonyult, a harmadik mondatban pedig már egyenesen panaszkodott. Azt hiszem, talán bennem egy egészen ravasz forgalmi adó-ellenőrt sejtett, aki csak azért tanult meg törökül, hogy így csalhassa ki belőle megelégedettségét az üzletmenet fölött...

— Nem, effendim, a bolt nem megy jól, kevés a vevő — csak a hideg sok!

Lassan azután mégis felengedett egy kicsit. A Galiciában operált török hadosztályból maradt itt, meg is nősült, s jelenleg jól érzi magát.

— Most már kevesen vagyunk itt, azelőtt sokkal többen voltunk, most csak „iskolás” (ezt így szőtte be a török szavalka közé, úgy látszik a „sagird” szó fogalma odahaza még nem volt ismerős előtte) van még sok.

— Vannak egy páran még itt a városban, mint szőnyegszövő, árusok — sőt egy volt „iskolás” vil-lanyszerelő-üzletet nyitott.

— De sokan vannak kint Újpesten, a „Bazáron”! Rövidesen útba ejtettem az újpesti „Bazárt” is — és nem bántam meg! Egész kis keleti képet nyújt a városbáz környékén a piac.

Két hosszú sorban állnak a török bódék, meg-rakva a legkülönfélébb portékával. Elsősorban az „élelmiszer szakma” érdekli őket szemmeláthatólag, mert iparcikkekkel (vagy a savanyú- és erős-cukor is de tartozik?) csak egynél láttam.

A piac éppen meglehetősen kihalt — az árusok kisebb-nagyobb csoportokba verődve dískszéknek, egészen feszletlenül, mint akik tökéletesen otthon érzik magukat, vagy mint akik tudják, hogy senki sem érti meg őket.

Persze, változott a helyzet, mikor már hosszabb időn keresztül csevegtem az egyik csoportban.

Jobb volt ez előtt egy évvel, effendi!

Rövidesen 8-9-en vettek körül, beszélgetésünk alaptónusa azonban a panaszkodás volt.

— Hej, effendim, bir szene evvel — ez előtt egy évvel, uram, akkor még jó volt! Mindig mindent eladtunk, alig győztünk utána vásárolni! Ma...

A „ma” után már csak egy tipikus török kézmozdulat következett: a lazán zárt ujjak hegyével néhány kört írnak le. Ez az, amire a Gesamtmonarchie nyelve a *fortwursteln* szót alkotta.

Ezek is jöttek a Galiciából hazatérés közben itt-maradt katonák, kik kórházakban voltak épen, s így a forradalmas idők gátolták meg őket a hazatérésben. Majdnem mind családot alapított már — a magyar lányok nagyon tetszenek nekik! De összeköttetésben állnak régi hozzátartozóikkal is és felteszik a szemük, mikor Kemál nevét említem.

A magyar nyelvet egyikük-másikuk annyira beszéli már, hogy csak akkor venni észre a rokont, ha az embert nézem. És némileg a gesztusok is. A törököknek van néhány annyira tipikus kézmozdulatuk (melyet az intelligencia és az alsóbb osztályok egyaránt használnak), hogy elég egy ilyen gesztus már annak megállapítására, ki török, s ki nem. Ilyen pl. többek között még a valamivel való megelégedettség kifejezése: teljesen zárt ujjakkal leírt, alulról fölfelé majdnem függőleges irányban haladó kicsit kilengő csigavonal — melyet azután kiegészít még a kissé összecsiszított száj! Ez így már valaminek a non plus ultrája!

Persze, a többnejűségről szó sincs — ők is örülnek, hogy egyet el tudnak tartani, bár ezt láthatólag szívesen teszik.

„Iskolások” sincsenek most sokan Budapesten, többen tartózkodnak a vidéki gazdasági akadémiákon: Törökország, mint főképpen agrárállam, elsősorban is tanult gazdákat akar! De vannak azonkívül közzgaz-dászok, mérnökök is, kik látva lesznek a kultúra-lis fejlődés útján haladó oszmán birodalmat ismét naggyá, erőssé és függetlenné tenni, hogy ne mond-hassák többé fölényes gúnnyal a nyugat hősei: Az európai beteg ember!